

Suomen Postimerkkilehden vuosikymmenet: 1990-luku

Vuosi 1990 menttiin lehdessä vielä vanhalla A5-koolla. Vuoden 1991 alusta otettiin uusi tuplasti suurempi A4-koko käyttöön. Jokaisen päätoimittajan kohdalla myös lehden logo uusittiin. Nelivärikansi saatiin vuodesta 1995 eteenpäin.

Lama iski, päätoimittajat vaihtuivat

Suomen Postimerkkilehden seesteiset vuodet päättyivät uudelle vuosikymmenelle tultaessa. Koko 1980-luvun lehteä luotsanneen Pentti Anttilan jälkeen päätoimittajat vaihtuivat taas tiuhaan eikä konflikteiltakaan vältytty.

TEKSTI SEPPO EVINSALO

Suomen ja Neuvostoliiton välinen YYA-sopimus raukesi Neuvostoliiton romahtaessa vuonna 1991 ja Suomi liittyi vuoden 1995 alussa Euroopan unionin jäseneksi. Vuosikymmenen alkupuolella koettiin Suomen historian syvin lama, mutta talous alkoi elpyä jo loppuvuonna 1993. Sitä seurasi yhtäjaksoinen taloudellinen nousukausi seuraavat 15 vuotta. Talouden taantumaa ei lehdissä huomannut, mutta muutoin lehti koki suuria muutoksia.

Lehden koko muuttui

Perustamisvuodesta 1920 asti oli Suomen Postimerkkilehteä tehty A5-kokoisena ja sillä koolla menttiin vielä vuosi 1990. Toistakymmentä vuotta lehteä luotsan-

nut *Pentti Anttila* sai sadannen lehensä tehtyä vuonna 1990 ja katsoi tämän riittävän. Hänestä tulikin Parmin jälkeen pisimpään lehteä vetänyt päätoimittaja. Anttilan aikana lehti ilmestyi aina ajallaan eikä suurempia riitoja syntynyt filatelisen kentän kanssa. Kunnioitettava saavutus alunperin tilapäiseksi työrupeamaksi kaavailusta pestistä.

Uudeksi päätoimittajaksi valittiin *Eero Hellsten*, joka vuoden 1991 alussa muutti lehden koon tuplasti suuremmaksi eli A4-kokoiseksi. Hellstenin aikana lehteen saatiin artikkeleita keräilyn uusista tuulista kuten vaakaleimat, frama ja puhelinkortit. Vuoden 1991 ensimmäisen numeron kantta koristi hologrammi, joka sekin oli ensimmäisiä aikakauslehdissä nähtyjä.

Uudet keräilyalat kuten framat, vaakaleimat ja puhelinkortit saivat paljon palstatilaa koko 1990-luvun ajan.

Vuosi 1990

Päätoimittaja: Pentti Anttila (nro 1-4)

Päätoimittaja: Eero Hellsten (nro 5-8)

Kustantaja: SF Kustannus Oy

Lehden koko A5. 8 numeroa/vuosi.
504 sivua v. 1990.

Vuosi 1991

Päätoimittaja: Eero Hellsten

Kustantaja: SF Kustannus Oy

Lehden koko A4. 8 numeroa/vuosi.
376 sivua v. 1991.

Vuosi 1992

Päätoimittaja: Eero Hellsten (nro 1-4)

Päätoimittaja: August Leppä (nro 5-8)

Kustantaja: SF Kustannus Oy

Lehden koko A4. 8 numeroa/vuosi.
368 sivua v. 1992.

Vuodet 1993-1995

Päätoimittaja: August Leppä

Kustantaja: SF Kustannus Oy

Lehden koko A4. 8 numeroa/vuosi.
432 sivua v. 1993, 424 sivua v. 1994,
448 sivua v. 1995.

Vuodet 1996-1998

Päätoimittaja: Juha Jaatinen

Kustantaja: SF Kustannus Oy

Lehden koko A4. 8 numeroa/vuosi.
448 sivua v. 1996, 446 sivua v. 1997,
440 sivua v. 1998.

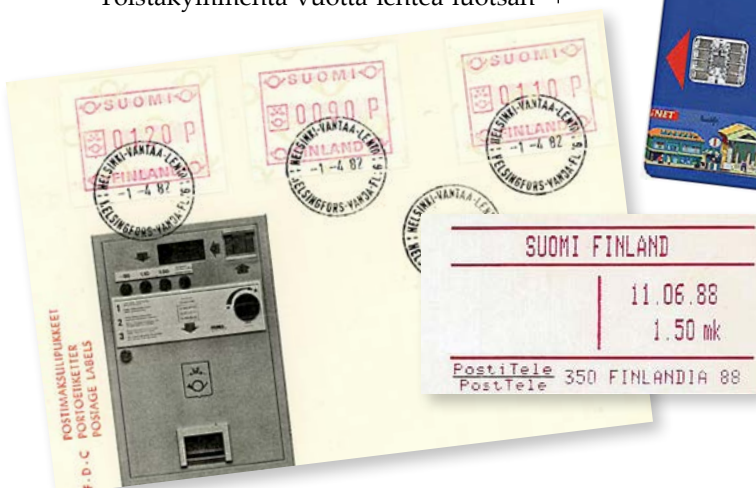
Vuosi 1999

Päätoimittaja: Juha Jaatinen (nro 1-4)

Päätoimittaja: Kimmo Kanerva (nro 5-7/8)

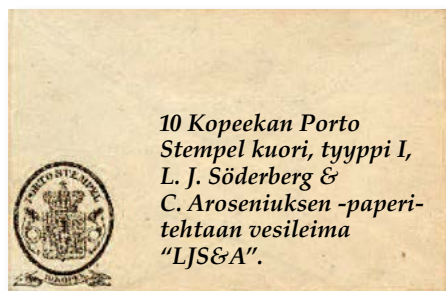
Kustantaja: SF Kustannus Oy

Lehden koko A4. 7 numeroa/vuosi.
392 sivua v. 1999.

Numerossa 2-1991 Suomen Filatelistiseuran puheenjohtaja Hannu Wallin lupasi paljastaa seuraavassa numerossa kaikkien tuntemaan väärentäjän, joka kuulema toimitti jatkuvasti aikaansaannoksiin Suomen huutokauppoihin. Paljastusta ei kuitenkaan lehtiin tullut. Liekö pelko mahdollisista oikeudellisista seuraamuksista saanut päätoimittajan varovaiseksi.

Palkittu näyttelyfilatelisti Christian Sundman teki samaisessa numerossa selkoa Suomen Porto Stempel kuorista vuosilta 1845-49. Puheenjohtaja Wallin jatkoi sarjaansa massiivisista postititeista, eli lähetyksistä, joiden frankeeramiseen oli käytetty kymmenittäin postimerkkejä. Talouden taantumasta huolimatta, tai ehkä sen takia, numerossa 3-1991 julkaistiin peräti kolme eri huutokauppaa. Esa Mattilan meklaroima lehden oma huutokauppa sai seurakseen Forssan Filatelistikerhon sekä Vaihtopiirin vastaavat.

Lama kiristi tunteita yhteiskunnassa ja leimojen kerääjä lähetti toimitukselle Kaamasen leirintäalueelta saamansa sappekkaan kirjeen, kun oli mennyt pyytämään leimaamaan sinne toimittamiaan kirjeitä. Kirjeessä todettiin muun muassa: "Teen töitä seitsemän päivää viikossa 12-16 tuntia päivässä enkä sulata silmissäni moisia loisia. Isot ihmiset lentävät kuin idiootit jonkin lapun perässä. Ihme ettei joku kerää käytettyjä WC paperipaloja. Tehkää tekin tuottavaa työtä niin tämä Suomi voi paljon paremmin. Leimoille pitäisi panna niin kova hinta etteivät rahattomat niitä kysele." Palauteen saanut filatelisti oli kääntynyt Postin pääjohtaja Vennamon puoleen ja vaatinut selvitystä aiheesta.

Lehdissä esitetyt massiiviset postititteet sisälsivät huomattavasti enemmän merkkejä kuin tämä kirjoittajan omista kokoelmista löytyvä vakuutettu lähetyks: 13 kappaletta 300 markan Lento-konetta, 100 markkaa Helsinki, 8 markan violetti leijona ja kaksi 40 markan Eduskuntaa (= 4088 mk) vakuutetulla toisen painoluokan rahälähetyksellä (2.003.146 mk) Turusta Helsinkiin 7.11.1958. Helsingin arvopostin tuloleima 8.11. Alle 125 g: n kirje 50 mk, kirjaaminen 30 mk ja vakuuttaminen 2 markkaa jokaiselta 1000 markalta. 1.6.1956-31.12.1962.

Vuoden 1992 ensimmäisessä numerossa kerrottiin Postimuseossa avatusta Helsingin vuoden 1952 Olympiakisa erikösnäyttelystä. Artikkelin kuvituksena olivat 40 vuotta museon kätöksissä olleita merkikiluonnoksia.

Lehden ilmestymisaikojen venyminen ja päätoimittajan siviilityön kiireet pakottivat Hellstenin siirtymään syrjään numeron 4-1992 jälkeen.

Vuoden 1991 alusta julkaistut Pro Filatelia merkit nähtiin pelastuksena Suomen Filatelistiliiton taloushuoliin ja kehoitettiin kaikkia käyttämään omista postituksissaan näitä merkkejä. Myös uudelleen itsenäistyneen Viron merkeille povattiin suurta suosiota.

4/2018

Numerosta 7-1992 alkoi Heikki Reinikaisen perusteellinen sarja mallin 1875 merkeistä.

Teräväkynäinen päätoimittaja

Eero Hellstenin jälkeen päätoimittajaksi värvättiin liiton lehden entinen päätoimittaja August Leppä. Jo liiton lehden aikana Leppä oli joutunut "myrskyn silmään" eikä meno Suomen Postimerkki-lehdessäkään rauhoittunut.

Jo toisesta lehdestä alkaen lehden vakioaineistoa alkoivat olla päätoimittajan kärjekkäät kommentit liiton, muiden huutokauppojen ja yleensäkin filateelisen kentän toimijoista. Näitä kommentteja seurasi sitten sivukaupalla vastineita niiden kohteiksi joutuneilta.

Räväkässä lehdessä sivutilaa saivat onneksi myös monet asialliset ja paljon informaatiota sisältäneet artikkelit. Numerosta 6/92 eteenpäin saivat Eesti Filatelitit lehdessä oman palstansa sillä uudelleen itsenäistyneen naapurin uudet merkit ja myös vanhempi filateliala kiinnostivat monia.

Vuosikymmenen ahkerimpia avus-

2 centin sininen ehiökuori M-77 Tanskan Länsi-Intian St. Thomasista Uuteenkaupunkiin 30.8.1889.

Kirje on epähuomiossa osoitettu Ruotsiin, mutta on löytänyt tiensä perille Suomeen. Tukholman kautta-kulkuleima 20.9. Turun 22.9. ja Uudenkaupungin tuloleima 23.9.

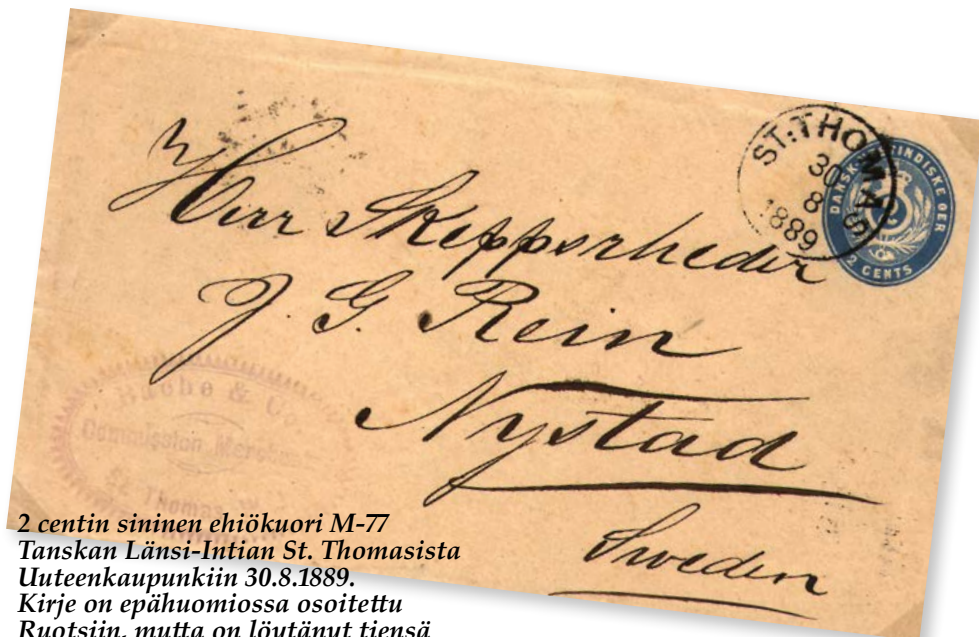
tajia lehdelle oli B. J. Weckman. Hänen runsaasti kuvitettuja artikkeleita kokomaailma keräilystä saatiin lukea miltei jokaisesta lehdestä, toisinaan jopa kaksi artikkelia yhdestä numerosta. Numerossa 7-1993 hän teki selkoa Tanskan Länsi-Intian ehiöistä. Nämä usein eksottisetkin artikkelit olivat useiden lehtien runkomateriaalia ja varmasti herättivät monet lukijoistakin ottamaan keräilyalaksi jotain muutakin kuin omat lähialueet.

Numerossa 1-1993 kerrottiin valtakunnallisen nuorisokerhon SFC lähteneen voimalla liikkeelle. Jäsenmäärä oli kasvanut vuoden aikana 65:stä aina 345 jäseneseen. Kun vetäjinä on innokkaita saadaan tuloksiakin aikaan! Myös kerhomme SF:n jäsenmäärä oli kasvussa, vuodessa nousua oli 23 uutta jäsentä ja kokonaismäärä oli 537. Samaan aikaan Tanskan posti oli tutkinut tanskalaisten keräilyinnos-

Alkuvuosikymmenen syvä lama alkoi helpottaa vuonna 1994 ja se näkyi sekä lehden ilmoituksissa että myyntiään kasvattavissa huutokaupoissakin.

Myös postikortit saivat paljon palstatilaa August Lepän lehdissä. Sotapropaganda kortteja I maailmansodasta.

tuksen. Tutkimuksen mukaan 500 000 tanskalaista keräsi postimerkkejä. Määrä oli 10 prosenttia korkeampi kuin vastaavat luvut Norjassa ja Englannissa. Mikäköhän oli luku Suomessa?

Tietokonetekniikan tultua myös tavallisen kuluttajan ulottuville sai erilaiset tietokoneisiin liittyvät artikkelit tilaa lehdessä. Suomen Puhelinkorttien Keräilijöiden kerrottiin olevan nopeimmin kasvavia yhdistyksiä vuonna 1994. Korttien hamstraaminen kävi niin kuumana, että toiset harkitsivat sorkkaraudan ostoa puhelinkioskien käytettyjen korttien keräilylaatikoiden aukaisemiseen. Lehti kysyikin miksei puhelinlaitokset voisi luovuttaa käytetyt kortit niitä haluaville. Vai oliko laitoksissa keräilijöitä omasta takaa?

Devalvaation takia Suomen markan ostovoima ulkomailla oli heikko. Tämä 1 markan loistoleimainen isohampainen myytiin vuonna 1994 Saksassa Steltzerin huutokaupassa 2 000 dm:n hinnalla. Silloisella kurssilla hinta piti kertoa vielä neljällä ennenkuin päästiin Suomen markkoihin. Rahamuseon rahanarvolaskurin mukaan tuo silloinen 8 000 markkaa olisi vuonna 2018 ollut hieman alle 1 900 euroa.

Vuoden 1995 ensimmäisessä lehdessä oli SF:n silmäättekevät yhteiskuvassa. Vasemmalta Urho Saari, VBO-vastaava Harri Kauppila, Aimo Pulkkinen, meklari Petri Jansson, kerhomestari Reino Laine, puheenjohtaja Kimmo Kanerva, sihteeri Kalervo Pulla, Raimo Peltonen, Seija-Riitta Laakso, varapj. Nils Sandvik ja rahastonhoitaja Johanna von Weissenberg.

Helsingin uusi postimuseo avattiin Postitalossa maaliskuun alussa 1995 ja se sai heti ensimmäisenä viikkona 7 000 kävijää. Monet filatelitit kyselivät missä ovat postimerkit? Niin paljon tilaa sai uudet tekniikat, kuten multimedia.

Vuoden 1994 numerosta 5 eteenpäin alkoi seuran puheenjohtajan *Kimmo Kanervan* vetovuoro lehden huutokaupan vetäjänä. Saatuaan apureikseen *Ervastin Jyrkin* ja *Sandvikin Nissen* kasvoi lehden huutokauppa ennennäkemättömiin mittoihin. Tuhannesta kohteesta menttiin pikkuhiljaa 1 500 ja vuonna 1998 kohteita oli enimmillään jo 2 000. Kun lisäksi pidettiin julkisia huutokauppoja oli vuoden 1998 paras myyntitulo 200 000 markkaa. Nykyrahaksi muunnettuna yli 45 000 euroa! Tänä päivänä kun jokainen kohde on myös skannattava nettiin ei tällaisista luvuista voi kuin uneksia. Tai sitten pitäisi olla oma henkilökunta tätä urakkaa suorittamassa.

Loppuvuodesta 1994 lukijoiden vastineet lehden artikkeleihin alkoivat koventua. Numerossa 7-1994 toimittaja *Mikko Niskasaari* kirjoitti muun muassa: "Pahimmillaan pääosa lehdestä täytetään huhuilla ja huitaisuilla, sisäpiirin supinoilalla, kaunaisella venkoilulla, henkilöön käytävällä vinoilulla. Lähes poikkeuksetta tämä aineisto on päätoimittajan käsialaa".

Aktiivisille nuorfilatelisteille toivottiin liitolta lisää rahoitusta ja maassa ilmestyville nuorisolehdille ilmaista ilmoitus-

tilaa lehdistä. Maassa ilmestyi lukuisia filateelisia nuorisolehtiä. Niistä uusin oli naantalilainen *Zoya*, jonka vetäjänä toimi *Tatu Untinen*. Monen nykyisin filateelisessa maailmassa toimivan tustat ovatkin olleet näissä reipashenkisissä pienlehdissä.

Kanarian saarilla ruotsalaisten matkoppaiden myymistä turistipostimerkeistä kerrottiin numerossa 3-1995. Merkeillä postitetut kortit ja kirjeet toimitettiin kotiin charterkoneilla ja nopeasti. Toisin kuin normaali turistiposti, joka saattoi viipyä matkalla viikkoja. Näistä lähe-tyksistä olisi kiinnostavaa nähdä yhden kehyksen kokoelma jossain kerhonäytelyssä.

Vuoden viimeisessä numerossa päätoimittaja kertoi jättäneensä Suomen Filatelistiseuran jäsenmaksun maksamatta koko vuoden osalta. Tämän syyksi hän kertoi seuran haluttomuuden maksaa lehtitilauksiaan ajoissa.

Nuorta verta toimitukseen

Vuoden 1996 alusta lehden päätoimittajana aloitti aikoinaan nuorten FilaHesaa toimittanut *Juha Jaatinen*. Nuorekas ote näkyi myös lehdissä hänen aikakaudellaan. Paljon palstatilaa saivat uudet keräilyalueet ja tietotekniikan tuomat mahdollisuudet kokoelmien rakentelussa. Jaatinen tunnettiin myös mallin-63 tutkijana ja siitä käsikirjan tehneenä.

Nuorekas ote näkyi valitettavasti myös lehden aikataulujen pahana pettämisinä. Niinpä vuoden 1997 ensimmäisessä numerossa seuran puheenjohtaja *Johanna von Weissenberg* kirjoitti seuran lahjoittaneen päätoimittajalle sekä kalenterin että kellon. Sysäyksen tälle aiheutti vuoden 1996 viimeisen numeron ilmestyminen vasta vuonna 1997!

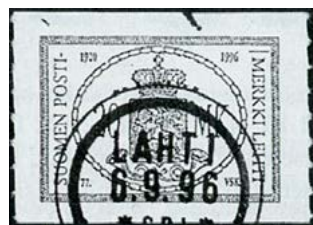

C. M. Mellgren kaiversi ovaalien lisäksi myös 5 ja 10 kopeekan merkit.

Uusien keräilyalojen lisäksi lehdes- sä kerrottiin myös klassisesta keräilystä. Suomen postimerkkien kaivertajista kirjoitti itse päätoimittaja useassa osassa ja Venäjän keisarikunnan ehiöistä ja korttilomakkeista *Juha Pfaffi*.

Ahvenanmaa sai lehdissä oman Å-palstansa. Uudet tarra-merkit käytiin tarkasti läpi samoin kuin SPR: ehiökortit ja -kuoret, joista oli oma erikoisluettelointi vuosilta 1988-92 numerossa 5-1996

Aikana ennen Postin omakumerkkejä päätoimittaja Jaatinen valmisti lehdelle oman yksityismerkin, jota sai sekä hammastettuna että rullamerkkinä. Valtakunnan postiin se ei kelvannut, mutta toimi kirjeensulkijana.

Numerossa 1-1997 voitiin vihdoinkin julistaa Suomen Filatelistiseuran oman kerhohuoneiston hankinta. Vuosikymmeniä haaveiltu ja rahaa kerätty hanke oli näin saatu onnellisesti maaliin. Antinkatu 32 B:n nimellä hankittu entinen kirjapainona toiminut tila oli jutun kirjoittajan Kanervan Kimmon sanoin "kaameassa kunnossa". Optimistina Kimmo kuitenkin totesi että kyllä tästä "hyvä tulee". Seuran hallitus nimitti omakotitoimikuntaan Kimmon lisäksi Peltosen Raimon ja Saarisen Jussin.

Vuosikymmeniä sitten syntyneen unelman isä ja innokkain puolesta puhuja oli ollut Magnus Relander. Entinen puheenjohtaja Lars Trygg oli oivaltanut perustaa seuralle tuottoisan "omakotirahaston", johon vuosien mittaan lahjoitukset ja ylijäämät kerättiin. Aiemmin seuran rahastonhoitajana toiminut Kimmo oli ajatellut ettei näillä kympeillä ja "roposilla" mitään huoneistoa osteta. Kympit kasvoivat kuitenkin vuosi vuodelta ja niillä luotua osakesalkkua

Antinkatu 32 huoneiston (Lönnkä) kauppakirjan allekirjoitus 18.12.1996. Kuvassa vuoden 1996 puheenjohtaja Kimmo Kanerva, vuoden 1997 puheenjohtaja Johanna von Weissenberg sekä V. Luhtasuon perikunnan edustajat

asianosaavat seuran jäsenet myös taiten hoitivat. Pienemmässä mittakaavassa on tämä sama toteutunut myös nykypäivänä, kun lahjoitusten voimin olemme saaneet seuramme taloutta kuntoon.

Samassa vuoden 1997 ensimmäisessä numerossa oli 16 sivuinen artikkeli paikallisesta postitoiminnasta Suomesa. Jokainen paikallispostitoiminta sai oman sivunsa ja kokonaisuus oli hyvin kunniahimoinen. Aineiston kokoamisessa käytettiin suurta joukkoa eri alueiden tuntijoita. Oman selvityksen saivat muun muassa Ahvenanmaa, Vaasan väliaikainen posti 1918, Kansanvaltuuskunnan posti 1918, Helsingin ja Tampereen postit, reuna-alueet kuten Aunus, Pohjois-Inkeri, Karjala ja Itä-Karjala, Lai-va- ja rautatieposti samoin kuin Rauman ja Vaasan yksityinen posti. Samalla teemalla selviteltiin numerossa 3-1997 myös paikallispostia pohjoismaissa. Tämänkaltaiset paljon työtä vaatineet artikkelit olivat tunnusomaisia Jaatisen toimitamissa lehdissä. Ehkä niiden vaatima suuri työmäärä oli yksi syy lehden ilmestymisen epäsäännöllisyyksiin.

Helsingin kaupungin postin 10 pennin värikoepainama vuodelta 1890.

Suomen ja Pohjoismaiden paikallisposti sai paljon palstatilaa vuoden 1997 lehdissä.

Åbo Skeppsvarfs Aktiebolagin sulkija.

Granö Ångslups Aktiebolagin 10 penniä vuodelta 1890.

Ruotsin Trollhättanin paikallispostimerkin koepainos vuodelta 1945.

Jokioisten Forssan rautatien 25 pennin ehdote vuodelta 1898.

Kuvat Lönkalta remontin ajalta kertovat, että töitä riitti ennenkuin huoneisto saatiin siihen kuntoon kuin se on nykyisin.

Lönkan avajaisten sankarille Magnus Relanderille Suomen Filatelistiseura myönsi kultaisen ansiomitalin. Magnusta jututtamassa meklari Petri Jansson.

Vihdoinkin muutto omaan kerhotilaan

Huhtikuun 6. päivänä 1998 voitiin pitää Suomen Filatelistiseuran ensimmäinen kokous omalla uutuuttaan kiiltelevällä Lönnrotinkatu 32:n kerhohuoneistolla. Paikalle oli saapunut yli 90 seuran jäsentä ja osa joutui seisomaan tuolien loputtua. Tunnelma oli kuitenkin hieno ja yleisesti kiiteltiin paikan soveltuvuutta ja valoisuutta. Nimeä ei paikalle vielä silloin oltu annettu, mutta pian se muotoutui "Lönkäksi" kävijöiden puheissa.

Numerossa 3-1998 julkaistiin kuvasatoa virallisista avajaisista kutsuvieraille 18. huhtikuuta. Tervetulomaljojen jälkeen oli onnittelijoiden vuoro. Lahjoja annettiin ja uuteen kirjastoon seura sai Anneli Hvidonovin lahjoittaman hienon kirjakokoelman.

Oma kerhohuoneisto antoi myös mahdollisuuden omien myyntitapahtumien järjestämiseen. Urho Saaren järjestämät

"Merkkimarkkinat" polkaistiin käyntiin heti kerhotilan valmistuttua. Niistä tulikin heti suosittu sunnuntaitapahtuma ja väkeä riitti tungokseen asti. Monet nykyisetkin kerhon jäsenet ovat saaneet ensikosketuksensa Lönkkaan juuri näissä tapahtumissa. Saaren Urho olikin hyvä houkuttelemaan asiakkaita piipahtamaan heti seuraavana päivänä kerhon maanantaikokoukseen ja huutokauppaan.

Numerossa 5-1998 päästiin herkuttelemaan "Suuren postimerkkiryöstön" kanssa. Valtakunnallinen lehdistö ja TV oli kertonut poliisin helsinkiläisestä panttilainakonttorista takavarikoimasta nimellisarvoltaan yli puolen miljoonan markan erästä uusia postimerkkiarkkeja. SP-lehden toimitus oli ensimmäisten

lehtien kanssa päässyt poliisin tiloihin kuvaamaan takavarikoituja arkkeja. Lehdessä julkaistiinkin tilauseränumeroittain kaikki arkit.

Vuoden 1999 numerossa 1 päätoimittaja iloitsi saatuaan vihdoinkin lehden kotisivut valmiiksi nettiin. Koska tekijä niitä itse päivitti oli sivuilla usein myös uutta tietoa. Sopisi toivoa että vuonna 2019 lehden täyttäessä 100-vuotta saataisiin vihdoinkin seuran ja lehden nykyiset sivut kuntoon.

Liekö kotisivujen teko vienyt kaiken puhdin sillä numeron 4-1999 pääkirjoituksessa Jaatinen ilmoitti lehden olevan hänen viimeisensä ja pyysi lukijoilta anteeksi lehden jatkuvaa myöhästelyä. Hän kirjoitti jatkavansa lehden kotisivujen tekoa toistaiseksi, vaikka eräät tahot olivat pyytäneet ettei niitä enää ylläpidettäisi.

Numerossa 5-1999 uusi päätoimittaja Kimmo Kanner ilmoitti uuden pestin tarkoittavan sitä, että häneltä ei enää riittäisi aikaa lehden huutokaupan tekemiseen vaan siitä ottaisi vastuun Suomen Postimerkkeily. Tärkeintä oli Kimmon mielestä saada lehti ilmestymään jatkossa aikataulujen mukaisesti. ■

Takavarikoitujen arkkien joukossa oli paljon kysyttyjä hologrammi-merkkejä sekä 50 markan karhumerkkejä. Näiden karhumerkkien yhteenlaskettu nimellisarvo oli suurin 243 500 mk.

